

38. výroční konference LIBER

Toulouse, 30. 6. až 3. 7. 2009

Zpráva ze zahraniční cesty

38. výroční konference, jejímž mottem bylo *Spoluprací k inovacím*, se konala v prostředí Université de Toulouse, která je jednou z nejstarších v Evropě (založena 1229). Konference (<http://liber2009.biu-toulouse.fr/>) měla poprvé nový formát, který dal prostor nejen přednáškám, ale i aktivitám, kde měli příležitost vyjádřit a konzultovat své názory a zkušenosti všichni účastníci konference.

Úterý 30. 6.

Dopoledne

Master Classes

Byla možnost výběru ze tří paralelních sekcí, zúčastnila jsem se sekce s názvem *Příležitost pro budoucnost – knihovna jako strategické srdce univerzitních aktivit pro podporu výzkumu a vzdělávání*. Sekce, vedená profesionální agenturou Consilient Consulting z Velké Británie, bohužel vložené očekávání zcela nenaplnila. Byly zde identifikovány klíčové body a obecná východiska, nicméně konkrétní odpovědi na otázky typu „jak to udělat, jak toho dosáhnout“ ani návody ověřené praxí zde nezazněly. Nejužitečnější tedy nakonec byla přímá diskuse s kolegyněmi a kolegy z evropských knihoven, pro kterou zde byl vytvořen prostor.

Odpoledne

Tuto část konference považuji za nejzajímavější. Bylo zde předneseno šest půlhodinových prezentací na aktuální témata.

Strategickým významem zabudování „social annotations“ (tj. uživatelské hodnocení, komentáře atd.) do digitálních knihoven se zabývala Maristella Agosti, profesorka informatiky na University of Padua. Domnívá se, že digitální knihovny nemohou nadále zůstat izolovanými zdroji, které umožňují uživateli pouze „read access“, ale klíčovým faktorem pro jejich rozvoj bude poskytnout uživateli „write access“, tj. možnost podílení se na tvorbě obsahu.

Úvahu na téma *Vycházejí knihovny vstříc potřebám výzkumu 2.0?* přednesl Guus van der Brekel, informační specialista lékařského centra University of Groningen. Zdůraznil, že knihovny budou muset při organizaci informačních zdrojů a služeb vzít v úvahu potřeby nové generace vědců, tj. dnešních studentů zvyklých využívat nástroje webu 2.0 v každodenním životě i při studiu, protože rychlý rozvoj sociálních, vzdělávacích a vědeckých sítí s jejich obrovským potenciálem pro spolupráci bude jednoznačně vymezovat způsob, jakým budou tito uživatelé prohlížet, vyhledávat a zveřejňovat informace.

*Projekt Europeana*¹ představil jeho manažer pro marketing a komunikaci Jon Purdey.

*Aktivita IATUL*² pro spolupráci představil člen výkonného výboru této organizace a univerzitní knihovník Technické univerzity v Mnichově Reiner Kallenborn. Zdůraznil nutnost vytvoření odpovídajícího efektivního prostředí pro spolupráci tj. ustavení speciálních pracovních skupin pro výměnu specializovaných znalostí a zkušeností v určité oblasti knihovnictví. Prezentace představila aktivity skupiny pro oblast organizace a řízení kvality knihoven.

Paul Wheatley, specialista na dlouhodobé digitální uchování z Britské národní knihovny představil *LIFE project*, tj. dlouhodobý projekt zaměřený na odhady a plánování nákladů nutných k provozování digitálního repozitáře s dlouhodobou udržitelností. Je založený na

---

¹ <http://www.europeana.eu/portal/>

² <http://www.iatul.org/>

spolupráci řady institucí a výsledkem by měl být nástroj pro modelování nákladů nutných k udržování digitálního obsahu v dlouhodobé perspektivě s přihlédnutím k měnícímu se ekonomickému prostředí.

Wilma Mossink (SURF) se ve svém příspěvku podělila o zkušenosti z projektu mezinárodního tendru na získání licencí na elektronické informační zdroje. Projektu s zúčastnily čtyři organizace zastupující zájmy uživatelů Denmark's Electronic Research Library (DEFF), German Research Foundation (DFG), Joint Information Systems Committee (JISC) a SURFfoundation (SURF). Cílem bylo najít a vyzkoušet nové transparentní modely licencování. Dohoda byla nakonec uzavřena s pěti menšími vydavateli. Za klady projektu lze považovat: možnost srovnávání cen a jejich vysokou transparentnost, vytvoření nového ekonomického modelu, který umožňuje účast více zemí, nezávislost poplatků na předchozím tištěném předplatném. Za hlavní zápor lze považovat velkou časovou náročnost celého procesu.

Středa 1. 7.

Dopolední téma: Knihovna ve svém politickém a technickém kontextu

Odpolední téma: E-věda: úloha pro knihovny

Přednesené příspěvky v podstatě nepřinesly k tématu nic nového, zabývaly se nutnými změnami, kterými musí univerzitní knihovny projít, aby obstály. Velkou pozornost věnovaly digitálním repozitářům a otevřenému přístupu.

Čtvrtek 2. 7.

Dopoledne

Téma: Přeškolení knihovníků

Nejzajímavější byl příspěvek Fréderica Sabyho (ředitel sítě univerzitních knihoven v Grenoblu). Zabýval se doškolením ředitelů univerzitních knihoven. Představil francouzský koncept vzdělávání. Kurz pro ředitele univerzitních knihoven je koncipován do tří částí. První je věnována měnícímu se univerzitnímu prostředí (zahrnuje legislativní kontext, ekonomiku atp.). Druhá část je zaměřena na manažerské techniky. Třetí část se věnuje konkrétně aktuálnímu vývoji knihovnických služeb a dokumentačních technik v akademickém prostředí. 86% účastníků, kteří absolvovali první běh, ve svém hodnocení uvedlo, že kurz zcela odpovídal jejich potřebám a splnil jejich očekávání. Zároveň se ukázalo, že byl příliš složitý pro ty ředitele, kteří přišli do univerzitní knihovny z prostředí veřejných knihoven.

Odpoledne

Téma: Knihovna jako prostor

Všechny tři příspěvky se zabývaly významem dobře projektovaného prostoru pro plnění náročných úkolů, které univerzitní knihovny v 21. století mají. Dva příspěvky přednesli ředitelé univerzitních knihoven (David Aymonin, Ecole polytechnique fédérale de Lausanne a Marta Viragos, University and National Library of Debrecen). Tim Leach (Building Design Partnership) zdůraznil nezbytnost interdisciplinárního přístupu při plánování nových budov či rekonstrukcí knihoven. Univerzita, knihovna a architektonické studio musí být rovnoprávními partnery v týmu, který identifikuje, analyzuje a syntetizuje potřeby a připraví prostředí pro jejich naplňování v optimálním designu.

Po oba dny byl vymezen poměrně velký časový prostor, kdy v malých skupinách probíhala diskuse k materiálu *Příležitost pro evropské vědecké knihovny: strategický plán LIBER pro roky 2009 až 2012*, který připravil výkonný výbor LIBER. Závěry a doporučení z jednotlivých skupin pak byly vždy zástupcem skupiny prezentovány před plénem.

Pátek 3. 7.

O budování Slovenské digitální knihovny promluvil Miroslav Čapkovič ze Slovenské národní knihovny.

Toby Bainton (SCONUL) přednesl příspěvek s názvem *Spolupráce pro lepší režim v oblasti copyrightu v Evropě*. Uvedl, že sice existuje *Směrnice 2001/29/ES Autorské právo v informační společnosti*, kterou jsou v členských zemích EU autorská práva harmonizována, ale zdůraznil, že zákonné výjimky, tj. aktivity zákonem povolené bez hrazení poplatků či nutnosti žádat souhlas nositele autorských práv, harmonizovány nejsou. Navíc jsou tyto výjimky pod neustálým tlakem a dochází k vychýlení z rovnováhy mezi oprávněnými požadavky ochrany práv autorů a úlohou knihoven ve zpřístupňování informací pro prospěch celé společnosti. Dosažení změny by mělo být cílem aktivit pod vedením LIBER.

Poslední příspěvek konference přednesl vice-president LIBER Paul Ayrís a bylo to shrnutí podnětů získaných od delegátů během diskusních skupin. Za nejdůležitější pro další činnost LIBER delegáti konference považují:

- ustavení strategického partnerství LIBER s organizacemi podobného typu v jiných světadílech (USA, Kanada, Austrálie),
- ustavení strategického partnerství s kulturními a vědeckými organizacemi v Evropě, např. s European University Association³ (např. prosadit do programu hodnocení evropských univerzit – The Institutional Evaluation Programme (IEP) kritéria týkající se informačního zabezpečení studijních programů a oborů),
- lobbování za „spravedlivý“ copyright a za narovnání výše DPH mezi papírovými a digitálními zdroji,
- vytváření efektivních praktických nástrojů a struktur pro členské knihovny – např. manuály a návody, srovnávací a hodnotící nástroje, časově omezené pracovní skupiny pro aktuální témata,
- inovaci webových stránek LIBER a využití moderních komunikačních nástrojů pro sdílení zkušeností a dobré praxe – např. wikis.

Druhou část dopoledne vyplnilo výroční shromáždění členů. Kromě obvyklých bodů programu bylo nejdůležitějším aktem završení transformace LIBER schválením změny typu organizace. LIBER je nyní **nadace** založená v souladu s nizozemským občanským zákoníkem. Nejdůležitější změnou v tomto smyslu je, že je subjektem, který se může ucházet o projekty. Paul Ayrís představil také nově navrhovanou organizační strukturu. Místo dřívějších čtyřech pracovních divizí bylo zřízeno pět řídicích výborů se zaměřením na:

- vědeckou komunikaci
- digitalizaci a zdroje
- vzácné kolekce a ochranu
- organizace a lidské zdroje
- služby pro členy LIBER

Proběhly také doplňující volby do výkonného výboru.⁴ Na tři místa byli pouze dva kandidáti. Oba byli jednomyslně zvoleni, třetí místo zůstalo neobsazeno.

Konference letos přinesla opravdu mnoho podnětů jak pro činnost AKVŠ, tak pro práci vysokoškolské knihovny.

Pardubice, 10. 8. 2009

Mgr. Iva Prochásková

---

³ <http://www.eua.be/>

⁴ <http://www.libereurope.eu/node/193>